

Stockholm 2018-04-05

Näringsdepartementet
N2017/07438/FF

Synpunkter på remitterat betänkande Ett land att besöka. En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (SOU 2017:95)

Sveriges Hembygdsförbund (SHF) lämnar här i egenskap av landets största ideella organisation för kulturarv och miljöskydd synpunkter på rubricerat betänkande.

SHF organiserar drygt 2000 föreningar i 26 regionala förbund. Vi är verksamma i hela landet, i landsbygd och stadsbygd. Med stöd av den prissättning av ideell tid som tillämpas bl.a. inom ramen för EU:s landsbygdsprogram, 220 kr/timme, uppskattas hembygdsrörelsen omsätta omkring 1 miljard kronor årligen i ideella timmar, medlemsavgifter och affärsintäkter. Antalet besökare på hembygdsföreningarnas aktiviteter och besöksmål är ca 5 miljoner per år. Turism är sedan länge en fråga av hög aktualitet för förbundet.

Allmänna synpunkter

SHF anser att utredningen är välskriven och ger en förtjänstfull överblick över ett komplext och svårfångat område. Vi delar i huvudsak utredarens analys och bedömning samt ställer oss positiva till de förslag som utredningen presenterar.

Vi delar uppfattningen att det behövs en samlad politik för området. Vi instämmer helt i beskrivningen av förutsättningar och utmaningar avseende småskaliga kulturmiljöer och ideellt arbete (11.9), vilket är hembygdsföreningarnas verklighet, samt att kulturarvet har en efterfrågan och många besöksmål som kan utvecklas och knyta till sig företag.

Utredningen har en viktig poäng i att besöksnäringen har en större relativ betydelse på landsbygden (4.6), trots att omsättning och förädlingsvärden är större i städerna. Vår uppfattning är att en utvecklad natur- och kulturturism har avgörande betydelse för människors möjligheter att få sin utkomst i många landsbygder, och att en utvecklad besöksnäring därmed är central för landsbygdsutveckling. Även påpekandet att en hållbar

turism på landsbygden kan bidra till skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer är viktigt i sammanhanget av en hållbar utveckling.

Förslag om övergripande politiskt mål

Vi instämmer i förslaget om ett nytt övergripande politiskt mål för hållbar turism och växande besöksnäring (3.3) och ser att det lokala föreningslivet genom hembygdsrörelsen aktivt kan bidra till arbetet för hållbarhet, i synnerhet socialt, genom att besöksmål som förvaltas och utvecklas av hembygdsföreningar i regel har en stark förankring i lokalsamhället.

Civilsamhällets betydelse för näringen och inflytande i utveckling

Vi vill generellt betona vikten av att föreningsdrivna besöksmål räknas som en del av näringen och att företrädare för föreningslivet bereds plats i det strategiska arbetet. Det gäller förslaget om en nationell strategi (3.4), delstrategin för utveckling av kulturturism (kap. 11) men även i frågan om etablering av en starkare samverkansarena för näringslivet (3.6.4). Vi vill trycka på att ideella föreningar som driver besöksmål inte ska exkluderas på grund av sin företagsform. Det är annars lätt att näring uppfattas som synonymt med ett vinstdrivande företag och att valet av företagsform helt felaktigt får betydelse. Det finns gott med exempel på hembygdsföreningar som säsongvis driver en omfattande verksamhet som skapar arbetstillfällen lokalt, och där intäkter används för verksamhet som stödjer föreningens ändamål att bevara och utveckla kulturarvet.

Påpekande angående natur och kultur

Utredaren poängterar helt korrekt att natur- och kulturturism ofta sammanfaller fysiskt. Därför är det synd att man väljer att skilja de två områdena åt i utredningen. I sammanhanget vill vi framhålla att hembygdsrörelsen är en stor aktör inom naturturismen, genom att de kulturmiljöer som hembygdsrörelsen förvaltar ofta är intimt förbundna med naturlandskapet, samt att många av aktiviteterna har ett starkt naturinslag. Som exempel kan nämnas kultur- och naturstigarna i skogs- och jordbrukslandskap, landskapsvårdande aktiviteter, gökottor och mycket mer. Hembygdsföreningarna bidrar här ofta med historiska perspektiv på naturlandskapets förändring över tid, vilket ger ett mervärde för besökarna.

Kap 11. Kulturturism

Utredningen föreslår att regeringen ger Riksantikvarieämbetet uppdrag att i samarbete med Tillväxtverket och länsstyrelsernas kulturmiljöforum, samt i dialog med Sveriges museer och ett eller flera universitet, utveckla ett förslag på hur ett arbete inom turismekonomiska kretslopp och finansieringsmodeller för turism i kulturmiljöer kan utformas.

Våra synpunkter: Hembygdsrörelsen svarar för en omfattande verksamhet med kulturmiljöer som grund. Vi anser därför att uppdraget ska genomföras i dialog även med Sveriges Hembygdsförbund. Även Arbetsam som organiserar ett stort antal arbetslivsmuseer i kulturmiljöer bör ges möjlighet att delta i dialogen.

För Sveriges Hembygdsförbund

Jan Nordwall
Generalsekreterare